

באיל תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענינא דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

דברי חיזוק שנשמעו מפי רבנו שליט"א לתפילות עבור גדולי ישראל

לרפואת מרן רבנו אהרן יהודה לייב בן גיטל פיגא בתושח"י

דברי רבנו שליט"א

שנאמרו בהיכל כולל פוניבו' אור לי"א אדר ב' תשל"ח
ערב הניתוח למרן הגר"ש רוזנבסקי זצוק"ל

רחמי שמים שמזכירים לנו ומעוררים אותנו שנפשפש במעשים.
בדרך כלל כל אחד לעצמו יודע הרי מה שצריך לתקן, מי יכול לומר זכית, מי יכול לומר שהוא נקי, אבל זה הלא ברור, שכשמדברים על בן תורה ועל בני ישיבה, העיקר הוא חלק הפה, אמנם כל כלל ישראל בכלל אין כוחנו אלא בפה, אבל בני תורה בפרט, שזה עיקר הכלי אומנות שלהם, אם כן במצב כזה, כשכל אחד עושה את החשבון הנפש אצלו, ורואה שכלי האומנות שלו הם לא על צד היותר טוב.

חז"ל הלא אומרים [ירושלמי ברכות פ"א ה"ב] על זה, שהי' ראוי שיהיו לאדם שתי פיות, פה אחד לדברי תורה ופה אחד עבור שאר הדברים שאדם צריך, והמפרשים מביאים את התשובה לכך, שרשב"י השיב על כך שאם בפה אחד קשה להיות שומר פיו, אם כן כל שכן אם היו לו שני פיות הי' נורא.

בכל אופן רואים מזה, שמשורת הדין היה ראוי להיות, שבאותו פה שהוא מדבר עמו דברים בטלים בעלמא, אין ראוי שידבר עמו דברי תורה, כי התורה שהיא קדושה וטהרה בתכלית הטהרה, אין ראוי שיהיה מעורב בזה דברים בעלמא, אפילו לא דברים האסורים. על אחת כמה וכמה דברים האסורים, שבוודאי אין זה שייך שילך יחה.

וענין זה לדאבון לב אצל כל אחד ואחד יודע בעצמו כמה צריך להתחזק בזה, ישנם בציבור מסתמא כאלו שהם כן בסדר, אבל מסתמא כל אחד ואחד יש לו מה להתחזק בענין הזה, והפה לא כזה... אי אפשר לומר שהפה הוא בשלימות הרצוי כמו שצריך להיות התכלית.

ובזה יש שני דברים א. עצם האיסור, בפרט בזמנים הללו, יש כאלו שחושבים שעל עסקני ציבור זה בגדר הותרה, עליהם הותר לדבר, כל אחד מחטט בהם וזה כבר בכלל נעשה היתר גמור, על עסקני ציבור זה היתר לדבר... כל אחד עושה חסרון אבל על עסקני ציבור מותר לדבר, ואם הם עושים איזה דבר מיד מדברים על זה ומסובכים זה עם כל הפירושים...

וכאן בכלל יותר מתאים להתחזק בזה מכל מקום, וממילא אולי זה תזכורת הדבר הראשון בכלל להתחזק בזה בלימוד התורה, והעיקר שלימוד התורה שיהי' לכל הפחות בצורה של שומר פיו, זה צריך לחזק כל אחד ואחד לפי מדרגתו את הענין של שומר פיו, ואת הענין של לשון הרע, שהוא מאוד מצוי בנו להכשל אצל חלק מהאנשים וקשה להנצל מזה.

ובפרט כשמדברים באמצע הסדר, שאז כל דיבור זה לא רק מה שהוא עצמו נכשל, כל אחד הוא גם מחטיא את הרבים גם כן, זה משל במובן מסויים של מחטיא את הרבים, הרי כל אחד מסתכל על השני, ומי שנמצא בתוך הציבור בדרך כלל הוא מושפע מהשני, ואם נמצא במקום שלדבר באמצע הסדר זה לא אפשרות קיימת, זה לא יכול להיות, את זה לא עושים, אם כן אפילו מי שיש לו כן נטי' לדבר, הוא לא יעשה את זה, הוא יחזיק את עצמו, אדם לא עושה אחרת מכל הציבור. אם כל הציבור יושב ולומד עם גישמאק כראוי, ואת כל הציבור זה לא תופס, הוא לא יכול להיות אחרת מכל הציבור ויצא דופן.

אבל אם זה עושה את זה, וזה עושה וזה עושה, בזה כבר הותרה הרצועה, ואפילו אם רק אחד עושה כך זה כבר משפיע, כמו המשל שחז"ל אומרים על עמלק שקפץ לאמבטי' רותחת, שהוא עצמו אמנם נכוה ונשרף, אבל לכל העולם הוא כבר קירר את הענין. כך גם בענייננו כשאחד רואה מי

יודע לכולם שהמצב הוא מאוד רציני, חז"ל אומרים (שבת לב). חש בראשו יהא דומה בעיניו כמו שנתנהו בקול, והמכוון הוא שיש מצב שנחשב שהאדם נידון, והרחמי שמים שהוא צריך הם עצומים.

חז"ל אומרים (ברכות יב:) אם ת"ח הוא צריך שיחלה עצמו עליו, שנאמר ואני בחלותם לבושי שק ענתי בצום נפשי, רואים שיש חיוב מיוחד על ת"ח, ואם בכל אדם כשיסורים באים עליו אמרו (ברכות ה.) אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו, באדם כזה שרבים צריכים לו החשבון אינו מוטל רק עליו, אלא החשבון הוא על כל הציבור.

יש דבר משונה בהנהגת בני אדם, כאשר אדם אינו חש בטוב, אם זה רק מעט, דבר ראשון הוא מנסה להמשיך הלאה כאילו שכלום לא אירע, ואם זה לא כך, הוא לוקח איזה תרופה כדור או איזו רפואה אחרת, וזהו.

איך הוא לא חושב מה הקב"ה רוצה ממנו? הרי חז"ל אומרים (חולין ז:) אין אדם נוקף אצבעו למטה אלא א"כ מכריזין עליו מלמעלה, כשיש לו יסורים, לא דוקא יסורים גדולים, נקיפת אצבע זה גם לא יסורים כ"כ קשים, קיבל מכה באצבע, ובכל זאת אין אדם נוקף אצבעו למטה אלא כ"כ מכריזין מלמעלה, היסורים שהיו לו, זה הי' מן השמים ששלחו לו את זה.

ומסתמא זה הי' בשביל איזה תכלית, האם יתכן לומר שהקב"ה שולח אותם כדי שהוא יקח כדורים? זה מה שהרבש"ע רוצה שיהיו כדורים? אלא כמובן מסויים הרבש"ע עושה תזכורת בשביל כולם, שכל אחד יתחיל לפשפש במעשיו? זה התכלית? זה המכוון?

את זה צריך לחשוב כל אחד לעצמו במעשים בכל יום, אחד מקבל איזה מיוחש לא טוב, הולך לרופא, עושים עצה כזו או אחרת, לוקחים איזו משה, והכאב חולף, ברוך ה' שהוא חולף, אבל מה רצה הקב"ה? האם זה מה שהרבש"ע רוצה שזה מה שהוא יעשה? זה הי' התכלית? אני אף פעם לא הבנתי את זה, הרי זה כל כך פשוט, כשיש איזה מחלה מה רוצה ממנו הרבש"ע? יש לו הנאה שאקח כדורים? מה זה? החשבון הלא צריך היה להיות, שכל אדם יגיע למסקנא שנתנו לו איזה תזכורת, שנתנו לו משהו בשביל התעוררות.

ולמעשה לא מתעוררים כלום וממשיכים ללכת הלאה, ואחרי תקופה שוב מגיע משהו נוסף, ושוב עושה כך, פעם דבר כזה ופעם רפואה זו, עצה כזו ואחרת, כל אחד עושה ויודע מה שצריך לעשות, אבל התכלית העיקרית שלכן הגיעה אליו החול, אין יוצא מזה.

זה בכל אדם באופן גיל, ואם יש כבר מצב יותר רציני, והחול הוא כבר יותר גדול, זה כבר לא פשוט, לא פשוט, אבל גם אותו הדבר נשארים בזה, אפילו אם כבר עומדים ומתפללים, אומרים תהלים, זה ודאי טוב מאוד, תפילת רבים זה דבר מאוד גדול, אבל צריך להתבונן את החשבון שלנו.

וכעת אצל כזה אדם שהוא איש כללי, שהוא מעמיד תלמידים לאלפים, כמעט בכל העולם איפוא שמגיעים, הכל זה תלמידים שלו שהוא לימד, נמצא שהיסורים זה לא רק יסורים בשביל.

נמצא אם כן שזה לא רק הענין בשביל תפלה, אמנם תפלה זה ודאי דבר גדול ועצום מאוד, ובפרט תפילת רבים, אבל לפני כן יש עוד ענין בזה, בדיוק כמו שמזכירים לחולה בעצמו שצריך לעשות לעצמו את החשבונות שלו, אבל במקרה כמו זה, גם כל הציבור כולו צריך לחפש לעצמו איזו התעוררות! וזה

שמדבר דברים במלים בכולל, ובפרט באופן בולט! זה כבר משפיע על השני, וזה נכנס כבר במדה מסוימת בענין של מחטיא את הרבים. זה מה שאנחנו צריכים לעשות את החשבון שלנו, מלבד הענין של תפילה, שוראי זה דבר גדול תפילת רבים, אבל מתכוונים אלינו ותובעים אותנו גם במשהו, כשמדובר באדם רגיל זה נוגע אליו, ואולי גם לקרובים שלו, אבל כשמדובר באדם כללי כזה, אדם שיש לו אלפי תלמידים שהוא העמיד אותם על רגליהם, שכולם צריכים לו, וראי צריכים לדעת שכל דבר שמגיע אליו זה שייד ומגיע אלינו, לכולם.

וצריכים לדעת שצריך להתבונן ולפשפש כל אחד במעשיו, והפשפש במעשים מה ששייד אצלנו בעיקר זה חלק הלשון, וחלק הלשון אם נתחזק בו, זה יועיל לשני הדברים, גם מה שעצם הדבר יהי מתוקן, וגם זה יהי לו לזכות יחד עם התפילת רבים, ועם כל הדברים מה שעולים לו לזכותו, מה שציבור גדול בכלל ישראל מתחזקים ומתעוררים בתורה ובשמירת הדיבור, זה זכות נפלאה עבורו, והקב"ה יעזור באמת שיהי רפואה שלימה.

(תרגום מאידיש ע"י הרב"ג ש.א. שליט"א)

דברי רבנו שליט"א בעצרת לרפואת בעל הקהילות יעקב זי"ע בבית הכנסת לדרמן ו' מנ"א תשמ"ה

ובזה גופא שנתחזק בענינים אלו, אנחנו מראים שאנו צריכים ורוצים ללמוד ממנו, אז מלבד הוספת הזכויות ע"י זה אנחנו מראים שכל ישראל צריכים אותו, ממש כל ישראל צריכים אותו, רפואתו היא צורך הציבור, וככל שמראים שצריכים לו, יש יותר סיכויים שהקב"ה ירחם.

ועוד ענין יש בזה דהנה בס' מלכים (א' י"ח ל"ט) במעשה דאליהו בהר הכרמל לאחר כל מה שעשה אליהו עם נביאי הבעל והקריב הקרבן ויורה אש מהשמים וכו', כתוב שכל ישראל הכריזו ואמרו ה' הוא האלקים ה' הוא האלקים. וכי אפשר לתאר את הרושם שבמעמד כזה, שכל ישראל קיבלו עליהם יחדיו מלכות שמים והכריזו ה' הוא האלקים. כאן בבחינה מסוימת כשהתאספו קהל גדול של אברכים ובחורים בני תורה, ככל שנקבל עלינו יותר עול תורה הרי זו הכרזה ה' הוא האלקים שמקבלים עול מלכות שמים והזכות הזאת א"א לתאר ולשער.

הציעו במעמד זה תיקון להאריך [הלימוד כבתוך הזמן ארבעה ימים שאחר תשעה באב עד שבת] ורצונו להוסיף שני דברים. הנה רוב הציבור מסתמא לומדים גם בכין הזמנים, אבל יש כאלו שמרשים לעצמם בתקופת בין הזמנים לבטל ולבלות חצאי ימים בלא כלום, יש יחידים הזקוקים למנוחה לבריאותם אבל האם כולם חלשים עד אשר כל יומיים או כל יום מבטלים חצי יום לגמרי, מי שחלש צריך לנוח אבל לא להעביר הזמן בלא כלום והרי זה ביטול תורה, ואין נ"מ בין תוך הזמן לבין הזמנים. ועוד יש לעורר על הלימוד בימי שיש, אשר אצל חלק גדול של בני תורה יום זה הולך לאיבוד.

ואם כל אחד יקבל על עצמו להתחזק באלו שני הדברים, תהי' זו זכות גדולה מכמה בחינות, אחד עצם הזכות, ועוד שזה קבלת עול מלכות שמים, ואנחנו מראים בזה שאנחנו רוצים ללמוד ממנו כיון שהוא אדם המהווה דמות של ת"ח אמיתי שכל חייו הם 'רק' תורה ועבודה ויראת שמים ואין לו דבר אחר בעולמו, לכל הפחות נקבל ממנו משהו שנהי' בנדר תלמידים, ואז הרי הוא בנדר רבים צריכים לו, והזכות תעזור שהקב"ה יחלימהו ויקיימהו ויארץ ימים עוד, ונוכל עוד ללמוד ממנו הרבה בעזר ה'.

(ימלא פי תהלתך עניני ציבור עמ' שה - שז)

הציעו בדברים היוצאים מן הלב להתחזק בתורה ואין מה להוסיף על זה, ומ"מ באנו לעורר פרט נוסף, הנה זה כבר כמה זמן שכולם מרכים בתפילה בכל מקום ובדאי זה דבר גדול.

הנה מצינו בזמן קריעת ים סוף (פ' בשלח י"ד ט"ו) כשבנ"י עמדו סמוך לים שאמר הקב"ה למשה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו, ופרש"י למדנו שהי' משה עומד ומתפלל אמר לו הקב"ה לא עת עתה להאריך בתפילה שישאל נתונין בצרה, דבר אל בני"י ויסעו. ומתקשים בזה וכי יש דבר מועיל יותר מן התפילה, אדרבה הרי כשנתונין בצרה העצה היא תפילה.

ונראה לבאר דבתפילה יש כמה ענינים, ואחד מהם הוא שבתפילה האדם מראה שאינו ביד עצמו אלא הכל תלוי ביד הקב"ה, ומראה בתפילה את האמונה בה' ובהשגחתו יתב' שרק הוא יכול לעזור, וזה אחד מהענינים שעל ידם אדם יכול לזכות בתפילה, במה שמוסר עצמו לגמרי להקב"ה וזה מועיל.

אבל יש דבר עוד יותר, דכשהקב"ה אמר דבר אל בני"י ויסעו, הרי זה הי' ציווי להכנס לים וכמו שהי' אח"כ שקפצו לתוך הים ואז נעשה הנס ונבקע הים, א"כ האמונה בה' שע"י התפילה התחזקה בזה שאמר דבר אל בני"י ויסעו שיקפצו לים שהראו אמונה חזקה כ"כ שאם הקב"ה אומר להכנס לים נכנסים לים בלא שום עוררין.

וזה מה שאמר הקב"ה למשה שלא מספיק במה שמראה בתפילה את אמונתו שהכל מסור ביד ה' אלא צריך יותר להתחזק באמונה כמה שאפשר, צריך לעשות מעשה ולהכנס לים להראות בפועל את האמונה בה'. ואלצינו בבחינה מסוימת זה ג"כ כך. דחוץ מהתפילה צריך שהאדם יתעלה בכללותו, כל מה שיוסיפו זכויות ועזר יותר.

ולא רק מפני הוספת הזכויות, אלא מפני שבזה מראים בפועל שאנחנו זקוקים לו ולומדים ממנו, יש יותר סיכויים שהקב"ה ירחם. שהרי כנראה שיש כאן תביעה על כל הציבור ולא רק תביעה פרטית, ובמה שאנחנו מתפללים ומתחזקים בתורה ובמדות אנחנו מעמידים את עצמנו בפועל בתור תלמידים הרוצים והנצרכים ללמוד ממנו, שרוצים לראות דמות של אדם ת"ח אמיתי, ורוצים לראות איך לימוד התורה של אדם שכל ימיו שקוע רק בתורה ויראת שמים ומדות טובות.

ניתן לשמוע את השיחות הנ"ל בטל' 0799133735 שלוחה 1 על הגר"ש רוזבסקי (אידיש), שלוחה 2 על הקה"י (לשה"ק)

מכתב רבנו להתפלל לרפואת מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

בס"ד י"א אדר תשע"ב לפ"ק.

כתב הרמב"ם בהקדמה למנין המצות הקצר: וצוו לקרות המגילה בעונתה כדי להזכיר שבחיו של הקב"ה ותשועות שעשה לנו והיה קרוב לשועתנו, כדי לברכו ולהללו וכדי להודיע לדורות הבאים שאמת מה שהבטיחנו בתורה ומי גוי גדול אשר לו א' קרובים אליו כה"א בכל קראנו אליו".

ה"ה שהראנו גם עתה שנתקבלו תפילות בית ישראל על חיי מרן רבינו שליט"א ולא בזה תפלתם, אך כיון שעדיין שרוי במצב קשה יש להוסיף ולהתחנן לפני הקב"ה שיחיש רפואתו השלימה.

ובמ"ב סי' קי"ט סק"ב הביא מליקוטי מהרי"ל (או' פ"ו) כשחלה מהרי"ל גזר הציבור תענית ואמרו סליחות וכו' אפילו באמצע הברכה י"ל שאני מהרי"ל: דברים צריכים לתורתו ורכיבים דמי. על כן בימי הפורים הבעל"ט וכן ביום התענית נוסף חיזוק בתורה ובתפלה לזכות רפואתו בקרוב בתושח"י ונזכה לראות במהרה בישועת הכלל והפרט.

וכמה שנים [לפני זה] ביום שלפני הניתוח של מרן הגרי"ש עלה רבנו לתפילת רבים בשיבת פונבז', וביום הניתוח נסע להתפלל בשיבת ארחות תורה, ואח"כ אמר: שהתודה לפני שהתפלל, וכפי שהובא בזה"ק שאם אדם אומר חטאתי השטן לא יכול לקטרג עליו. ועי' תנחומא פרשת בלק (אות י') דכל מי שחטא ואומר חטאתי אין רשות למלאך ליגע בו. ומובא על רבי נחום מהורדנא זצוק"ל דהי' מקדים לומר חטאתי לפני שהי' מבקש על חולו.

מכתב רבנו שליט"א בעת מחלתו של מרן הגראמ"מ שך זצ"ל

בס"ד כ"ח שבט תשנ"ז.

הננו בזה היות שמרן רשכבה"ג ר' אלעזר מנחם מן בן בת שבע אשר זה רבות בשנים בצילו אנו חיים רוענו הגדול, נחלה ומצבו חמור ואנו זקוקים לעזר רחמי שמים עליו, ועלינו [להתפלל] שיושע ברפואה שלימה, רצוי מאד שמלבד התפילות ואמירת התהלים כל אחד יקבל עליו איזה דבר שבזה יתחזק, הן אם בתורה, או בתפילה, או בחסד או בכל דבר שזה יחזק אותו, וזכות הרבים יעזור רחמי שמים שיזכה להירפא במהרה רפואה שלימה מן השמים. הכו"ח לעזר רחמים שמים (קובץ אגרות - אגרת תכה)

וכשחלה מרן הרב שך ואמרו תהילים בישיבה לרפואתו, ראו את רבנו שליט"א מוריד דמעות בתפילתו לרפואתו (ואם ת"ח הוא צריך שיחלה את עצמו עליו).